

Avgivning av bisfenol A (BPA) vid renovering av dricksvattenrör

– Redovisning från ett regeringsuppdrag

Förord

Regeringen uppdrog i april 2012 åt Kemikalieinspektionen att gemensamt med Boverket och Livsmedelsverket genomföra en kartläggning av i vilken utsträckning bisfenol A kan avges vid renoveringen av dricksvattenrör samt, vid behov, föreslå åtgärder för att minska exponeringen.

Arbetet har utförts av en projektgrupp bestående av Erik Gravenfors (huvudprojektledare), Mattias Carlsson, Patrik Ernby, Johan Forsberg (fram till 20130831), Lars Freij, Bert-Ove Lund, Maria Wallin, Margareta Östman från Kemikalieinspektionen; Bertil Jönsson (projektledare), Ingvar Andersson, Björn Fredljung, Joakim Iveroth från Boverket; Tuija Pihlström (projektledare) från Livsmedelsverket.

Styrgruppen för projektet har bestått av Agneta Falk-Filipsson, Kemikalieinspektionen (fram till 2013-06-03), Petra Ekblom, Kemikalieinspektionen (från 2013-06-03), Madeleine Hjortsberg, Boverket samt Kristina Granelli, Livsmedelsverket.

Uppdraget har skett i nära samverkan och dialog med byggindustri, dricksvattenleverantörer, materialleverantörer, fastighetsägare och andra aktörer som har berörts av uppdraget.

Sammanfattning

Regeringen har gett Kemikalieinspektionen, Boverket och Livsmedelsverket i uppdrag att genomföra en kartläggning av avgivande av bisfenol A (BPA) vid renovering av dricksvattenrör.

Relining är en metod för renovering av rör där ett nytt rör gjuts på insidan av ett gammalt. Fram till 2011 användes epoxi, ett material som kan innehålla och avge BPA, vid relining av tappvattenrör (kall- och varmvattenrör i byggnader). Ungefär 3000 lägenheter i Sverige har tappvattenrör relinade med epoxi. Analyser av vatten från några av dessa lägenheter påvisade BPA både i dricks- och varmvatten. Utredningen visar att det främst är ett av de epoximaterial som har använts vid relining, tvåkomponentsepoxi, som ger upphov till BPA i tappvatten.

En riskbedömning baserad på de halter som har uppmätts i dricksvatten visar inte på någon risk för människors hälsa.

Provtagning har visat på högre halter i tappvarmvatten. Det kan inte uteslutas att vissa föräldrar, mot Livsmedelsverkets rekommendation, blandar mjölkersättning på ljummet vatten direkt från kranen. Kemikalieinspektionen bedömer att om ett spädbarn dagligen får mjölkersättning blandad på ljummet vatten är säkerhetsmarginalen för skador på hälsan för liten. Baserat på Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhets (Efsa) nuvarande bedömning finns dock ingen risk för negativa effekter på hälsan även om barnet konsumerar enbart varmvatten. Eftersom Efsa för närvarande genomför en ny riskvärdering för BPA vill Livsmedelsverket invänta denna innan de tar slutlig ställning om risk för effekter på hälsan.

Människor i Sverige utsätts för en låg men kontinuerlig exponering för BPA. Ämnet har hormonstörande egenskaper och misstänks kunna ha skadliga effekter på foster och små barn redan vid en mycket låg exponering. Utifrån försiktighetsprincipen är det viktigt minska exponeringen så långt som möjligt. Det har tidigare vidtagits åtgärder – förbud mot BPA i nappflaskor och i matförpackningar avsedda för barn under tre år – för att minska barns exponering för BPA. Som ett led i strävan att minska den totala exponeringen för oönskade och onödiga kemikalier finns det därför skäl att i framtiden undvika tekniska lösningar som gör att vattnet kan förorenas av BPA.

För att förebygga avgivande av BPA till tappvatten från nya renoveringar av tappvattenrör föreslår Kemikalieinspektionen, Boverket och Livsmedelsverket att ett nationellt förbud mot användning av tvåkomponentsepoxi i relining av tappvattenrör införs i förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter.

Förbudet riktas endast mot det material som läcker BPA och är därför proportionerligt och effektivt.

Kemikalieinspektionen, Boverket och Livsmedelsverket kommer att publicera information på respektive myndighets hemsida.